

Abstrakt

Glotalní exploziva a její percepční ekvivalenty (tzv. glotalizační jevy) zastávají v jazycích světa mnoho různých funkcí. V této práci se zaměříme na funkci hraničního signálu, která byla vedle češtiny z produkčního hlediska popsána i v mnohých dalších jazycích. O glotalizačních jevech v této funkci hovoříme v českém prostředí jako o tzv. rázu. Jeho popisu a produkčním aspektům nejen v češtině je dedikována teoretická část této práce. Těžiště naší studie však představuje percepční experiment s reakční dobou, jehož cílem je odhalení kognitivního dopadu použití rázu u rodilých posluchačů češtiny za pomoci paradigmatu slovního monitoringu s reakční dobou. Inovativní je na představeném experimentu zejména využití stimulů s nízkou úrovní kontroly, jež byly vybrány z televizní politické debaty a manipulovány tak, aby od každého kontextu existovala varianta s rázem a bez rázu. Experimentu se zúčastnilo padesát posluchačů, jejichž úkolem bylo stisknutí příslušného tlačítka v momentě, kdy uslyší předem vizuálně prezentované slovo, kterému předcházela kontext s přítomností glotalizace anebo vázání. Výsledky experimentu částečně potvrzují hypotézu, která předpokládá, že by přítomnost rázu měla percepci následujících slov usnadňovat, při bližším pohledu na data je však zřejmé, že pouze za určitých podmínek, které představuje bezprostřední sekvence rázu a cílového slova. Experiment dále přináší nové metodologické poznatky a návrhy pro potenciální navazující výzkum, které vyvstávají z jeho vlastních limitů, jež pramení z inovativnosti výzkumného designu.

Klíčová slova: ráz, reakční doba, čeština, percepce